

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Відокремлений структурний підрозділ
«Технічний фаховий коледж
Луцького національного технічного університету»

ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНІ ЗАВДАННЯ З ПРЕДМЕТА «УКРАЇНСЬКА МОВА» ДЛЯ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

(професії «Кравець. Вишивальник», «Слюсар-ремонтник», «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів», «Майстер з діагностики та налаштування електронного устаткування автомобільних засобів»)

**Селедець С.В.,
викладач української мови**

Луцьк, 2024

У збірнику вміщено професійно спрямовані завдання з предмета «Українська мова» для підготовки кваліфікованих робітників: диктанти, тексти для переказів, завдання для поглиблення і систематизації найважливіших відомостей з лексикології, словотвору, граматики, правопису.

Розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії викладачів словесних та суспільних дисциплін.

Протокол № 7 від 20.02.2024 р.

Голова циклової комісії: Т.П.Найдюк

Рецензент: Карпевич-Ящук М.М., методист НМЦ ПТО у Волинській області

РЕЦЕНЗІЯ

на збірник «Професійно спрямовані завдання з предмета «Українська мова» для підготовки кваліфікованих робітників»

Збірник «Професійно спрямовані завдання з предмета «Українська мова» для підготовки кваліфікованих робітників» є значущим доповненням до навчального процесу, спрямованого на підвищення рівня знань української мови серед майбутніх спеціалістів різних професій. Основна мета цього видання полягає в інтеграції професійної підготовки з вивченням української мови, акцентуючи увагу на практичному застосуванні мовних навичок у професійній сфері.

У збірнику вміщено диктанти, тексти для переказів та вправи для відпрацювання тем з орфографії, морфології, синтаксису та пунктуації з професійним спрямуванням.

Під час написання диктантів і переказів здобувачі освіти різних спеціальностей набувають ґрунтовних теоретичних знань про фахове спілкування, його роль у професійній діяльності, засвоюють термінологію майбутньої професії, формують стійкі комунікативні компетенції, потрібні в професійному спілкуванні.

Збірник укладено з метою формування у майбутніх фахівців мовної компетенції та навиків досконалого володіння українською літературною мовою у фаховій сфері та може використовуватись на уроках української мови.

Методист НМЦ ПТО

Карпевич-Ящук М.М.

ЗМІСТ

1.	ДИКТАНТИ.....	3
2.	ТЕКСТИ ДЛЯ ПЕРЕКАЗІВ.....	8
3.	ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНІ ЗАВДАННЯ З ПРЕДМЕТА «УКРАЇНСЬКА МОВА» ДЛЯ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З ПРОФЕСІЇ «СЛЮСАР-РЕМОНТНИК», «СЛЮСАР З РЕМОНТУ КОЛІСНИХ ТРАНПОРТНИХ ЗАСОБІВ», «МАЙСТЕР З ДІАГНОСТИКИ ТА НАЛАШТУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УСТАТКУВАННЯ АВТОМОБІЛЬНИХ ЗАСОБІВ».....	17

ДИКТАНТИ

ХУСТКА ЯК ВИТВІР МИСТЕЦТВА

Колись хустки в Україні вишивалися шовком, сріблом та золотом. Якщо вишивали шовком, то найбільше вживали червоних, синіх, зелених, жовтих та рожевих ниток. Зрідка траплявся і чорний колір.

Орнамент на хустках був колись переважно геометричний, а починаючи з 18 ст. увійшов у моду рослинний орнамент — стилізовані квіти рожі, васильків, гвоздик. Дуже рідко на старих українських хустках можна зустріти зображення птахів: півників, голубів.

Вишиті візерунки як колись, так і тепер розташовуються на хустках по чотирьох кутах та посередині. Інколи по кутах розмішуються головні фігури, а по всьому полі хустки, у гарних комбінаціях, розкидаються дрібніші деталі орнаменту.

Вишиті хустки в Україні завжди були білого кольору. Ця особливість звертала увагу чужинців, що мандрували Україною.

Архаїчний і національний характер української хустки, як вважає більшість дослідників полягає саме в білому кольорі. Барвисті хустки, що тепер стали модними на півдні України, запозичені від південних слов'ян — болгарів, сербів.

А ці, в свою чергу, перейняли той звичай від турків та персів.

151 сл. (За Ол. Воропаєм).

ПОЛОТНЯНІ ПАМ'ЯТКИ УКРАЇНИ

Полотняні пам'ятки України – рушники – завжди супроводить постійний епітет «чисті». Це означає не лише те, що вони самі мають зберігатися в чистоті та берегти в ній людське тіло. Чисті рушники насамперед є відповідниками чистоти духовної, символами високих етичних і естетичних ідеалів.

Видовжені прямокутники рушників за формою нагадують поля, дороги. Засіяні зерном орнаментів, вони певною мірою і є символами доріг. Ними вітають гостей, їх дарують на згадку. Дівчата, готуючись у дорогу до нового життя, подають рушники старостам. Рушниками проводжають і в останню путь. Складені, сховані чи пов'язані, вони оберігали тіло й душу людини, здоров'я тварин, урожайність рослин.

За формою рушник схожий на головні убори, які ще за часів Київської Русі жінки та дівчата чіпляли на дерева й куці під час велелюдних річних свят на честь першоджерел життя.

Як деталь святкового вбрання українок рушник використовували під час важливих подій родинного життя, наприклад, на весіллі, коли змінювався життєвий статус жінки.

На стінах жител рушник найчастіше набуває форми трикутника, вістрям спрямованого догори – тобто до неба, до Божества.

162 слова (За С. Китовою)

МИСТЕЦТВО КРАВЦЯ

Мистецтво крою і шиття тканини - два основні аспекти модельного конструювання одягу, які розвивалися повільно і поступово в Європі між дванадцятими і чотирнадцятими століттями. Перше посилення Великого Оксфордського словника на слово "кравець" дає специфічну дату 1297, що дає впевненість, що кравецькі гільдії, також, як і гільдії ткачів і торговців тканинами були добре розвинені в Європі.

Впродовж середніх віків одяг був розцінений як засіб приховування тіла. Але з приходом Ренесансу формується світогляд, в центрі якого знаходиться людина. Вільна сукня, що була повсякденним одягом середньовічного періоду і так легко конструювалася від єдиного шматка або двох шматків тканини, була вкорочена і звужена. Це було народженням крою і, фактично, моди.

Ці спроби повторити лінії людського тіла в тканині, називаються зростанням досвіду навичок і розподілу праці. Скоро закрійник і кравець приєдналися до інших майстрів як важливі члени суспільства.

До цього часу тканина була відмінною рисою предметів одягу, і власник ухвалював більшість рішень з дизайну самостійно і, у більшості випадків, фактично керував виробництвом власного одягу. Але незабаром роль кравця набула такої ж важливості як і професія ткача. Майстри - кравці стали відповідальними за потреби одягу суспільства, і мистецтво крою стало надзвичайно спеціалізованим.

184 слова (За Брюсом Бойєром)

ДЕМОНСТРАЦІЯ

Одразу за дітьми дорослі несли великий, дбайливо завітчаний рушниками й гірляндами барвінку портрет Шевченка. Несли його селянські жінки, вбрані в традиційний український одяг: оздоблені золотом очіпки, малинові корсети, зелені та червоні сап'янці.

Ішли урочисто й поважно. На лицах побожність і суворість святочності. Мовби йшли вони на далеку прощу з чудотворною іконою. У їхньому вбранні, що майоріло всіма кольорами веселки, не було, проте, нічого штучного, навпаки – відчувалась якась своя, з діда-прадіда вишукана стильність і нерозфарбована природність.

Це воскресла знезацька, не знати як і для чого, давня старовина і з дна кованих бабусиних скринь витягла, мов посаг молодій, ті корсетки, сорочки, спідниці. Воскресла старовина й пішла на подив вулицями. І своїм убранням, і обличчями жінки виділялися з української колони й усієї численної демонстрації. Але було в їхньому незвичайному чудернацькому поході щось таке, що надавало українській колоні враження якогось глибокого потужного рушення. Ні, таки не вмерла ця міфічна нація! Не вигадка, не фантазія, а насправді – живі, щирі, прекрасні, своєрідні люди.

157 слів (За Б.Антоненком-Давидовичем)

ТЕКСТИ ДЛЯ ПЕРЕКАЗІВ

ВИБІР ПРОФЕСІЇ

Одним з найважливіших кроків у житті є вибір професії. Адже займатися тим, що тебе цікавить, приносить радість – одна з найважливіших умов відчуття життєвої повноцінності.

Вибір навчального закладу, а згодом професії значною мірою впливає на все наступне життя молодого людини. Тут не покладатися на випадковість, квалитися. Необхідне найсерйозніше ставлення до цієї проблеми як батьків, так і самих молодих людей.

До питання вибору професії людина повертається інколи не раз. Уперше воно постає перед нею після закінчення неповної середньої школи, у 15-річному віці. Для тих, хто продовжив шкільне навчання, це питання виникає знову після одержання атестату про середню освіту. Що робити далі: йти працювати, поступати на курси чи до вищого навчального закладу. Вирішуючи такі питання, необхідно добре зважати на всі їх аспекти.

Молоді люди, буває, самі не знають, що б їм хотілося робити. Їхні життєві інтереси ще не сформовані, а батьки так само мають досить туманне уявлення про можливості, що відкриваються перед їхньою дитиною.

Інколи виручають щасливі випадки. Старшокласник, наприклад, може зацікавитися тим, чим захоплюються його товариші, і відповідно до нього обирає потім свою майбутню професію. Трапляється, що не сім'я, не школа, а хтось зовсім інший - родич або знайомий – може виявити певний талант учня. Проте щасливі нагоди не бувають правилом, вони швидше свідчення підвищеної чутливості «чужих» людей до тих задатків дитини, яких не помітило її найближче оточення.

Набагато частіше впливають на вибір майбутнього фаху батьки, їх робота, вподобання. Та не завжди це можна вважати найкращим. Свою майбутню спеціальність молода людина повинна обирати самостійно, цілеспрямовано і не поспіхом.

Наша система освіти покликана сприяти оптимальному розвитку молодого людиною своїх талантів. Водночас це становить передумову

найкращого вибору майбутньої роботи. На жаль, ще мало знають у нас про характер, специфіку, умови праці окремих професій перспективу певних спеціалізацій. Наприклад, чимало робітничих професій уявляються нам такими ж, як на початку століття. Набагато ширші наші знання про «престижні» спеціальності, скажімо, телеоператор, менеджер, програміст, перукар тощо або ж професії рідних чи знайомих. Водночас сотні інших можливостей висококваліфікованої, цікавої, перспективної праці залишаються для молоді невідомими.

Орієнтація на навчання у вищому навчальному закладі також буває недостатньо обґрунтованою. Так, обираючи професію викладача, інколи керуються міркуванням про те, що в учителів тривала відпустка, забуваючи при цьому, скільки ненормованого робочого часу забирає в людини професія педагога, якої психічної напруга вона вимагає і т. ін. часом валять майбутні титули або блиск сцени артистів.

Роблячи ставку на «грошовиті» професії, забувають, що вище оплачувана праця буває складнішою і важчою фізично чи розумово, вимагає вищої кваліфікації, більшої відповідальності, затрати часу то що. До того ж більші гроші, вище становище самі по собі не завжди гарантують задоволення роботою.

Тим, хто обирає професію, варто задуматися, чи не оцінюють вони життєві перспективи подібним чином. І не зайве нагадати, що більшість наших громадян мають не «престижні», а інші корисні, необхідні й цікаві професії.

УКРАЇНСЬКА ВИШИВКА

Вишивка – один із видів народного декоративного мистецтва; це орнаментальне або сюжетне зображення на тканині, шкірі, виконане різними ручними або машинними швами.

Створення на шкірі, тканині узорів за допомогою голки і ниток відоме з давніх-давен. Ще в XI ст. на Русі існувала перша вишивальна школа, організована сестрою Володимира Мономаха Ганкою, де дівчата вчилися гаптувати золотом і сріблом.

У XVI-XVIII ст. центрами вишивання були Качанівка на Чернігівщині, Григорівка на Київщині, Велика Бурміка на Черкащині та ін. Цей вид мистецтва поширювався по всій території України. Вишивали в кожному селі, монастирі, дворянському, купецькому середовищі. У XIX-XX ст. відкриваються навчально-кустарні майстерні, художньо-промислові артілі, великі спеціалізовані підприємства з вишивки (нині на Україні їх понад двадцять).

Основне призначення вишивки – прикрашання одягу та інтер'єрно-обрядових тканин. Вишивали головні убори – очіпки, намітки, хустини, а також сорочки, кожухи, свитки, корсетки, кептарі, юпки, рушники, скатертини тощо. Вишивальними матеріалами були тканини домашнього і фабричного виготовлення (вовняні, лляні, полотняні, перкаль, коленкор, батист, китайка, шовк, кумач тощо). Для гаптування використовувалися ручно-прядені і фабричні нитки: заполоч, біль, гарус, шовк та ін., металічні золоті й срібні нитки, корали, перли, коштовне каміння, бісер; металічні пластини – «лелітка», гудзики, намистинки, блискітки, сап'янові стрічки, монети тощо.

В Україні налічується близько 100 видів і технічних прийомів вишивання (гладь, хрестик, низь, мережання, бігунець, плетіння тощо). Композиційне вирішення української вишивки відзначається безмежною фантазією, колоритом. І все ж переважає стрічкова, букетна і вазонна композиції.

ТКАНИНИ

Поруч з обробкою хутра в Україні вже з давніх-давен люди вмiли виробляти тканини з льону, коноплі та з овечої вовни. Всi ці тканини вироблялися кустарним, чи, краще сказати, домашнім способом.

Льон — це одна з найкращих культурних рослин, яка плекалася на наших землях ще в перiод дохристиянської доби. Конопля була запозичена нашими предками від іранців, але теж дуже давно, бо насіння коноплі було знайдено в Могилах, які датувалися перiодом поганських часів. Обидві ці рослини згадуються в церковних постановах Ярослава Мудрого.

Овеча вовна та вовняні тканини згадуються в літературних пам'ятках уже з 9-гостоліття. Крім того, залишки вовняних тканин, які тканин з льону, часто знаходять археологи, розкопуючи могили стародавніх слов'янських поховань на території нашої батьківщини.

З чужинецьких, привізних тканин найпоширеніший по всій Україні був шовк, що в старих літературних пам'ятках називається паволокою.

Одночасно з шовком на Україні було багато привезеної з чужинецьких країн важкої золотої парчі, а також і оксамиту. Отже, населення княжої та гетьманської України широко користувалося дорогоцінним матеріалом для свого одягу.

В кінці XVIII століття, коли російська цариця Катерина II скасувала Гетьманщину, зруйнувала Запорізьку Січ та закріпостила осиротілих селян, населення України збідніло.

Тоді вже тільки шляхта та невеличка частина міщан могли купувати дорогоцінні експортні тканини. Переважна більшість українського населення, тобто селяни, все менше і менше вживали для свого одягу шовк, оксамит і парчу. Тканини власного виробу стали майже єдиним матеріалом для вжитку українських селян. Але і тканини власного виробу з льону, коноплі та вовни були досить високої якості. Так, про українське сукно вже в середині XIX століття добре відзиваються чужинці, які відвідували Україну. Один із таких відгуків ми знаходимо в одного з найбільших письменників Франції того часу, Оноре де Бальзака, що в 1850-му році побував у селі Верхівцях на Київщині. В своєму листі до рідних він писав: «Верхівці мають досить велике населення, тут

існує суконна фабрика, дуже добра. Мені роблять кожух на сибірській лисиці на зиму з тутешнього сукна, і це сукно варте французького».

Що ж до українського селянського полотна, а особливо полотна з льону, то його ще й тепер залюбки використовують для чоловічих сорочок та жіночих суконь не тільки в Україні, а й за кордоном. Щодо грубості ниток селянське домоткане полотно ділиться на три основні види, а саме: найгрубішу рядовину, середню «десятку» та найтоншу «дванадцятку». Рядовина використовується на верхній робітний одяг для чоловіків, з «десятки» шують сорочки, а «дванадцятка» йде переважно на жіночий одяг, рушники та скатерки.

Тепер уже в Україні, як і скрізь по всьому світі, побудовані нові текстильні фабрики з наймодернішим ткацьким устаткуванням, але тканини домашнього селянського виробу ще довго будуть існувати у наших мальовничих селах та хуторах як одна з найулюбленіших галузей народного промислу.

426 слів (За О. Воропаєм)

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ І РОЗВИТКУ АВТОМОБІЛЯ

Про перший автомобіль в історії згадувалось ще в середині 18-го століття. У той час використовувалися в побуті паросилові машини, які могли перевозити людей. Існує думка, що автором креслень першого автомобіля був відомий винахідник Леонардо да Вінчі, але немає точного підтвердження, що це було дійсно так.

У ході розвитку галузі було багато різних варіацій транспортних засобів, які розрізнялися зовнішньо і за принципом роботи. Фантазія конструкторів не мала особливих меж. Ось наприклад, в 1806 році з'явилися машини, що працюють на пальному газу і мали двигун внутрішнього згорання. Потім в подальшому, в 1885 році, були відомі випадки використання газолінового або бензинового двигуна внутрішнього згорання.

У якийсь період часу автомобіль розцінювався більше як предмет розкоші, і не всі могли собі дозволити придбати таку річ. Одночасно з цим, в 1884 році, був створений автомобіль на паровій тязі.

Перше конвеєрне виробництво автомобілів було розпочато в 1889 р. в Німеччині Карлом Бенцем. І вже до початку 20-го століття масове виробництво авто почали виробляти у Франції і США.

222 сл.

ЕЛЕКТРОМОБІЛІ

Майже 80% глобального автомобільного ринку прямує до заборони бензину і переходу на електромобілі та гібриди. Однак рух цей був до недавнього часу неквапливим, якщо не сказати – повільним. У той час, як сумарний світовий автопарк досяг майже мільярда машин, у 2016 році було продано всього лише 695 тис. електромобілів, тобто менше 1%.

Лідером у світі за показником розповсюдження електрокарів серед усіх типів авто є Норвегія – частка "зелених" машин становить близько 24% від загального обсягу продажів автомобілів у цій країні. На другому місці – Швеція з часткою ринку близько 3% для машин з електротягою. За ними йдуть Ісландія, Нідерланди, Швейцарія, Франція, Бельгія, Австрія та Великобританія – на продаж електромобілів в цих країнах припадає понад 1% від загального обсягу авторинку.

За даними аналітичної групи, Україна увійшла у топ-5 країн за динамікою розвитку ринку електрокарів, поступившись Китаю, Норвегії, Швеції та Ісландії й лишивши позаду США, Японію, Францію, Нідерланди. Так, за останні п'ять років загальна кількість екологічних автомобілів в Україні з нуля досягла позначки у 5 775 одиниць.

195 сл.

ІСТОРІЯ ПРОФЕСІЇ СЛЮСАРЯ

За час розвитку автомобільного транспорту посилювалася потреба в людях, здатних підтримувати автомобілі в справному стані. У другій половині ХХ століття постійне зростання кількості автомобілів і ускладнення механізмів призвели до виникнення такої професії, як автослюсар. Це фахівець широкого профілю, який досконало повинен знатися на технічному влаштуванні будь-якого механізму автомобіля. У 50-і роки ХХ століття ускладнення конструкції автомобіля і поява складного діагностичного обладнання призводить до спеціалізації автослюсарів: моторист, автоелектрик, маляр, вулканізаторник і т. д.; виникає необхідність у фахівцях широкого профілю, здатних координувати роботу інших автомеханіків.

Змінювалися не тільки технічні характеристики автомобіля, але і його форма.

Поступово форма автомобіля ставала більш лаконічною і стала свого роду скульптурної. У моделях 30-х років вона була складною, але в еру обтічних форм швидко змінюється. На стику 30-40-х років форма узагальнюється і тягне за собою нові методи конструювання та критерії естетичної оцінки. На зміну форми великий вплив мають нова технологія виробництва і матеріали.

У своєму розвитку легковий автомобіль пройшов складний шлях і зараз переживає новий період. На зміну автомобілю з бензиновим двигуном в майбутньому, безсумнівно, прийде більш зручний, гігієнічний і безпечний вид індивідуального транспорту, краще пристосований до умов життя великих міст (адже вже сьогодні у великих містах автомобіль рухається з середньою швидкістю, у багато разів меншою його можливою). Одним з таких нових видів транспорту може стати електромобіль, роботи по створенню якого викликані соціальним замовленням і посилено ведуться в багатьох країнах світу.

ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНІ ЗАВДАННЯ З ПРЕДМЕТА «УКРАЇНСЬКА МОВА» ДЛЯ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З ПРОФЕСІЇ «СЛЮСАР- РЕМОНТНИК», «СЛЮСАР З РЕМОНТУ КОЛІСНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ», «МАЙСТЕР З ДІАГНОСТИКИ ТА НАЛАШТУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УСТАТКУВАННЯ АВТОМОБІЛЬНИХ ЗАСОБІВ»

Визначити іменники та їх синтаксичну роль. Пояснити правопис виділених слів

Під час роботи на свердлильному *верстаті* треба дотримуватися наступних правил безпеки:

- правильно встановлювати, надійно закріплювати заготовки на столі верстата і не притримувати їх руками в процесі обробки;
- не залишати ключ у свердлильному патроні після зміни різального інструмента;
- стежити за роботою насоса й кількістю холодної рідини, що *надходить* до місця обробки;
- не братися за різальний інструмент та шпindel, що обертаються;
- не виймати рукою зламаних різальних інструментів з отвору, *користуватися* для цього спеціальними пристроями

Записати речення, назвати іменники; у виділених словах визначити усі граматичні категорії

Свердлильні верстати працюють тривалий час з потрібною точністю, продуктивно і безвідмовно лише у тих випадках, якщо за *ними* встановлено належний догляд.

Перед роботою змащують *усі* тертьові частини верстата і заливають масло у підшипники. Для уникнення нещасного випадку електродвигун перед перевіркою вмикають і перевіряють при непрацюючій пасовій чи зубчастій передачі.

Після завершення роботи стіл верстата та *його* пази ретельно очищають від бруду і стружки, протирають і змащують тонким шаром масла.

Вказати граматичні ознаки як частин мови підкреслених слів, пояснити їх правопис

Ручне розпилювання, пригонка й припасування – дуже трудомісткі операції. Криволінійні й фасонні деталі обробляють на шліфованих верстатах спеціальними профільтованими абразивними кругами.

Визначити синтаксичні зв'язки у підкреслених словосполученнях.

При формуванні треба дотримуватися таких вимог безпеки:

- оброблювана деталь має бути надійно встановлена і міцно закріплена;
- при виконанні робіт шліфувальними головками дотримуватися правил електробезпеки.

Списати, розкриваючи дужки. Пояснити правопис частки не з словами

Основний дефект, який часто буває при склеюванні, так зване «(не) приклеювання» ділянки, де (не)здійснилося склеювання. Причини (не)міцності клейових з'єднань: погане очищення поверхонь, що склеюються; (не)правильний температурний режим і (не)достатній час просушування клейового з'єднання.

Списати, розкриваючи дужки. Утворити прислівники від слів, де можливо

(Не)рівномірне спрацювання, (не)рухома деталь, (не)однакові за пружністю, (не)герметичність клапана, (не)достатній опір, (не)піддаються регулюванню, (не)правильний зазор в підшипниках, (не)деформована деталь, (не)достатній опір, (не)обхідний тиск.

Записати текст, пояснити правопис частки НЕ зі словами

Заклепкові шви (не) можуть бути абсолютно (не) проникними. Це пояснюється наявністю (не) рівностей і шоркостей на поверхні склепаних листів, внаслідок чого всі шви залишають повітряні прошарки на канали, через які може проходити рідина чи газ. Тому для абсолютної щільності й (не) проникності стики заклепкових швів і головок ущільнюються.

Спосіб обробки металу тиском, при якому на заготовку наносять (не) глибокий рельєф сильним натисненням інструмента (чекана), називається чеканкою.

Кромки завдовжки 5 мм (не) зачеканюють, бо так кромки не ущільнюються, а випинаються.

Пояснити правопис виділених слів

При роботі з лещатами треба дотримуватися наступних правил:

- перед початком роботи оглядати лещата, звертаючи увагу на **міцність** їх кріплення;
- **не виконувати** на лещатах грубих робіт (рубання, випрямлення чи згинання) важкими **молотками**, бо це призводить до швидкого руйнування лещат;
- закріплюючи деталі у лещатах, **не допускати** ударів по важелю, що може **призвести** до зриву різьби ходового гвинта чи гайки;
- після завершення роботи очищати лещата волосяною щіткою від стружки, бруду чи пилу, а напрямні та різьбові з'єднання змащувати маслом; **розводити** губки лещат, бо в стисненому стані виникає зайве напруження у з'єднанні гвинта та гайки

Занотувати текст. Визначити синтаксичні зв'язки у словосполученнях. Виписати запозичені слова. За словником визначити їх значення

Слюсарні роботи – це обробка матеріалів, яка звичайно доповнює верстатну механічну обробку, або виготовлення виробів сполученням деталей, складанням машин і механізмів, а також їх регулюванням. Слюсарні роботи виконуються за допомогою ручного або механізованого слюсарного інструмента або на верстатах.

Протягом багатьох років металеві вироби виготовляли вручну ковалі-ремісники. Пізніше з розвитком ковальського ремесла, появою різних пристроїв, удосконалення знарядь праці, застосуванням бронзи та заліза праця між ковалями-ремісниками розділилася. Одні ковалі виконували грубі роботи, наприклад знаряддя праці, речі домашнього вжитку, а другі – дрібніші та тонші предмети.

Визначити граматичну основу. Вказати способи її вираження

Слюсарні роботи застосовують у різних видах виробництва. Слюсарі-складальники складають машини та механізми. Слюсарі-ремонтники

здійснюють технічне обслуговування та ремонт машин та механізмів. Вивчення слюсарної справи потрібно також механізаторам сільського господарства, водіям автомобілів та іншим працівникам.

Дані словосполучення замінити дієслівними. Пояснити правопис виділених слів. Із кількома словосполученнями побудувати речення

Запалювання робочої суміші, випередження запалювання, збільшення розрідження, установа диска, утримання розподільника

Зразок: збільшення частоти обертання – збільшити частоту обертання

З поданих речень змоделювати прості. Дати їм характеристику

Для того, щоб звільнити із лещат деталь, повертають ручку крана чи відпускають кожну деталь, внаслідок чого стиснене повітря з пневматичної камери виходить в атмосферу. Пружина відсовує фігурну гайку, і після того як гвинт перемістить рухому губку, звільняє деталь.

Прочитати текст. Скласти за ним діалог з використанням простих речень

Свердління за шаблоном застосовують, якщо треба просвердлити кілька отворів в невеличкій партії деталей. Шаблон – це звичайна стальна пластина, в якій є отвори, що відповідають формі деталі.

При свердлінні плоских, тонких деталей однакової форми їх складають у пачку, накладають шаблон і щільно стягують струбцинами.

Після підготовки (протирання стола верстата, шаблона, деталі) шаблон накладають на деталь і міцно закріплюють струбцинами.

Щоб уникнути пошкодження стола, деталь з шаблонами встановлюють на призму. Свердління здійснюють невеликою і плавною подачею; при вході свердла з отвору послаблюють натискування й зменшують подачу. Це особливо важливо при проходженні свердлом кожного листа, коли виникають додаткові зусилля, що можуть призвести до поломки свердла.

Пояснити розділові знаки в простих реченнях. З останнього речення змоделювати просте

Конструкція довговічної змінної рукоятки запропонована новатором Козловським. Рукоятка складається з двох пластмасових частин. Корпус –

пустотілий. Численні отвори у стінці корпусу зменшують масу рукоятки і створюють потрібну вентиляцію, що запобігає проковзуванню корпусу у руці. У попередній частині корпусу є внутрішній конус і різьба, в яку вгвинчується капронова цанга. Хвостова частина цанги виконана у формі піраміди, розрізаної на чотири частини, дає змогу пелюсткам деформуватися відповідно до профілю хвостовика напилка, забезпечуючи тим самим надійне затискування. Після вгвинчування рукоятки капронові пелюстки відновлюють первинну форму.

Рукоятку використовують для закріплення напилків з різними хвостовиками. Щоб закріпити рукоятку на напилку, достатньо ввести до отвору в отвір дещо викрученої цанги і, тримаючи напилку однією рукою, іншою обертати корпус рукоятки, здійснюючи тим самим затискування.

**Змоделювати речення так, щоб підкреслені слова стали підметами.
Зробити синтаксичний аналіз останнього речення**

Перевагою стільцевих лещат є проста конструкція і висока міцність, а недоліком – те, що робочі поверхні губок не в усіх положеннях паралельні одна одній, внаслідок чого затискувані вузькі предмети для обробки захоплюються лише верхніми краями губок, а широкі – лише нижніми, що не забезпечує міцності кріплення. Крім того, губи лещат при затисканні врізаються в деталі, утворюючи на її поверхні вм'ятини.

Змоделювати складні речення. Охарактеризувати їх. Записати речення. Визначити граматичну основу. Вказати способи її вираження.

<ol style="list-style-type: none"> 1. Паяння завершене, виріб повністю прохолов 2. Перед паянням. 3. Паяння завершене 	<p>Зі шва знімають залишки припою, виріб промивають, висушують. Деталі очищують від оксидів, масла.</p> <p>Чавунні деталі нагрівають до 750 градусів С., витримують при цій температурі 25 хвилин, охолоджують на повітрі.</p>
--	--

Записати речення. Пояснити розділові знаки. З 5-го речення змоделювати складнопідрядне

Основним інструментом для паяння є паяльник. За способом нагрівання паяльники поділяють на три групи – періодичного нагрівання, безперервного нагрівання газом або рідким паливом та електричні. Особливу групу становлять паяльники спеціального призначення, - ультразвукові з генератором ультразвукової частоти (УП-21) за дуговим підігрівом; з вібруючими пристроями тощо.

Кращим способом нагрівання паяльників є нагрівання паяльників на звичайній електричній плиті, у яку треба поставити дві ввімкненні паралельно спіралі замість однієї. Для швидкого нагрівання паяльника, зменшення витрат теплоти використовують зроблену з шерсті захисну коробочку. Перевага нагрівання паяльника на електроплиті полягає в тому, що паяльник не стискається з полум'ям і рівномірно нагрівається.

Незалежно від способу нагрівання й конструкцій основне призначення паяльника полягає в нагріванні припою до розплавлення, розжарюванні розплавленого припою і нанесенні його на з'єднання, прогріванні металу за місцем паяння; видаленні залишків розплавленого припою.

Діагностика двигуна

У роботі майстра з діагностики автомобілів основну роль відіграє вміння швидко і точно визначати несправності двигуна. Сучасні автомобілі обладнані складними електронними системами управління, які вимагають не лише знань основ механіки, але й глибокого розуміння електроніки та комп'ютерних технологій. Діагностика починається з використання спеціалізованого обладнання, такого як сканер для автомобільних кодів помилок, який допомагає швидко визначити джерело проблеми. Крім технічного обладнання, важливим є досвід та інтуїція майстра, які дозволяють правильно інтерпретувати отримані дані.

Виконайте завдання:

Знайдіть у тексті приклади дієслів у минулому та майбутньому часі. Складіть з ними речення.

Визначте види та часи дієслів, що взяті в тексті. Поясніть, як зміна часу дієслова впливає на зміст речення.

Творче завдання:

Напишіть коротку розповідь або діалог між майстром з діагностики та власником автомобіля, де майстер пояснює важливість комплексного підходу до діагностики.

Шасі та його компоненти

Однією з ключових областей діагностики є шасі автомобіля, що включає такі системи, як кермове управління, підвіска, гальма та трансмісія. Майстер з діагностики повинен вміти визначати зношення та несправності цих компонентів, які можуть впливати на безпеку та комфорт водіння. Для цього необхідно мати практичні навички роботи з різними типами підвісок, розуміння принципів роботи гідравлічних і механічних систем гальмування, а також знання особливостей різних типів трансмісій. Діагностика шасі вимагає від майстра високої точності, адже навіть незначні несправності можуть призвести до серйозних наслідків.

Творчі завдання:

Напишіть коротке есе на тему: „Важливість регулярної діагностики шасі автомобіля“.

Створіть діалог між майстром з діагностики та власником автомобіля, де майстер пояснює необхідність перевірки стану шасі.

Робота з новими словами:

Виберіть 5-10 нових слів з тексту, напишіть їхні значення та складіть з ними речення.

Створіть словникову статтю для слова „діагностика“, використовуючи контекст тексту.

Сучасна діагностика автомобілів

Сучасний майстер з діагностики автомобілів - це фахівець, що об'єднує знання механіка та електроніка. Він використовує передове обладнання для визначення несправностей, зокрема, сканери для читання кодів помилок з автомобільних комп'ютерів. Робота починається з огляду авто, перевірки роботи двигуна та систем управління. Спеціаліст аналізує отримані дані, щоб ідентифікувати проблему. Важливим етапом є діагностика систем безпеки, таких як ABS та SRS, оскільки вони відіграють ключову роль у захисті пасажирів. Досвід та знання дозволяють майстру ефективно працювати з електричними схемами, шукати несправності в електроніці та механічних

компонентах. Ця робота вимагає не лише технічних навичок, а й постійного оновлення знань через швидкий розвиток автомобільної індустрії.

Виконайте завдання:

Знайдіть у тексті приклади іменників у називному відмінку множини та перекладіть їх до однини.

Визначте час дієслів, використаних у тексті. Як змінюється значення речення при зміні часу?